

Sygn. akt VI U 11/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Monika Czaplak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 lutego 2017 r. w S.

sprawy L. B. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania L. B. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 24 listopada 2016 roku znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje L. B. (1), poczynając od 1 października 2016 roku, prawo do emerytury.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 listopada 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił L. B. (1) prawa do emerytury po osiągnięciu 60 roku życia, z uwagi na nieudowodnienie przez niego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury. Wniósł o zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia na stanowisku kierowcy ciągnika.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację wyrażoną w zaskarżonej decyzji. Pełnomocnik organu wyjaśnił dodatkowo, że do pracy w szczególnych warunkach nie został uwzględniony okres zatrudnienia ubezpieczonego w (...) Sp. z o.o. Gospodarstwo Rolne w D. od 01.10.1985r. do 31.05.1994r. i od 01.06.1994r. do 17.07.1994r. na stanowisku kierowcy ciągnika kołowego, ponieważ ubezpieczony przedłożył „zwykłe” świadectwo pracy z dnia 18.07.1994r. zamiast świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

L. B. (1) urodził się w dniu (...). Jego łączny staż ubezpieczeniowy (udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe) na dzień 31 grudnia 1998 r. wynosił 25 lat, 7 miesięcy i 12 dni.

Wniosek o emeryturę ubezpieczony złożył w organie rentowym w dniu 13 października 2016 roku. L. B. był w tym czasie członkiem otwartego funduszu emerytalnego; wniósł jednak o przekazanie, za pośrednictwem ZUS, środków zgromadzonych na jego koncie w OFE na dochody budżetu państwa.

Okoliczności niesporne, a nadto dowód: wniosek o emeryturę – k. 1-4 plik II akt ZUS.

W okresie od 16 czerwca 1971 roku do 14 lutego 1973 roku L. B. (1) pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, znajdującym się w miejscowości K. na terenie gminy S..

Następnie, w okresie od 15 lutego 1973 roku do 30 października 1975 roku L. B. (1) był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładzie (...) na stanowisku melioranta. Od 9 października 1975 roku do 31 lipca 1977 roku ubezpieczony pracował natomiast w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w S. D. jako betoniarz, zaś od września 1977 roku do października 1977 roku podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania prac sezonowych w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w G., jako pracownik fizyczny.

Dowody:

- wyjaśnienia L. B. (1) – w formie elektronicznej oraz protokół k. 22, 23 akt sądowych;
- zaświadczenie z dnia 04.10.2016r. znak: RO. (...).6.2016.DT - k.14 plik II akt ZUS;
- zaświadczenie z dnia 07.10.2016r. znak: (...) - k. 15 plik II akt ZUS;
- świadectwo pracy z dnia 18.11.1979r. - k. 16 plik II akt ZUS;
- świadectwo pracy z dnia 30.08.1977r. - k. 18 plik II akt ZUS;
- świadectwo pracy z 15.03.1993r. - k. 19 plik II akt ZUS.

Następnie, od 1 listopada 1977 roku do 30 września 1985 roku L. B. (1) był stale zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w K.P.G.R. G. na stanowisku traktorzysty.

Pracodawca za okres od 1.11.1977r. do 31.12.1983r. oraz od 1.08.1984r. do 30.09.1985r. wystawił ubezpieczonemu świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wskazując, że L. B. (1) pracował przez cały ten czas jako kierowca ciągnika kołowego. Ten stosunek pracy został rozwiązany za porozumieniem stron.

Dowody:

- wyjaśnienia L. B. (1) – w formie elektronicznej oraz protokół - k. 22, 23 akt sądowych;
- dokumentacja w aktach osobowych L. B. z okresu zatrudnienia w (...) G. – w załączeniu;
- świadectwo pracy z dnia 30.09.1985r. - k. 21 plik II akt ZUS;
- świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach - k. 23 plik II akt ZUS;
- zapisy w legitymacji ubezpieczeniowej L. B. - k. 48 plik II akt ZUS.

W okresie od 1 października 1985 roku do 31 maja 1994 roku oraz od 1 czerwca 1994 roku do 17 lipca 1994 roku L. B. (1), będąc zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, faktycznie wykonywał pracę w gospodarstwie rolnym w D.. Gospodarstwo to początkowo było jednym z gospodarstw Państwowych Gospodarstw

Rolnych, następnie stało się własnością Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, a ostatecznie zostało kupione przez (...) sp. z o.o. L. B. zmieniał w związku z tym pracodawców wyłącznie formalnie, w trybie art. 23¹ k.p., natomiast przez cały czas wykonywał faktycznie wyłącznie tę samą pracę, w tym samym miejscu, tj. pracę traktorzysty/kierowcy ciągnika kołowego. Dodatkowo w maju 1987 roku uzyskał kwalifikacje do obsługi kombajnów zbożowych; pracę kombajnisty wykonywał od tego czasu w okresie żniw.

Przez cały okres zatrudnienia w latach 1985 -1994 L. B. nie wykonywał innej pracy niż związana z kierowaniem ciągnikiem rolniczym lub kombajnem. Do jego obowiązków należały w szczególności wszelkie prace polowe, w okresie zimowym natomiast pracował ciągnikiem głównie na fermie (dowoził paszę dla zwierząt, wywoził gnój).

Dowody:

- wyjaśnienia L. B. (1) – w formie elektronicznej oraz protokół - k. 22, 23 akt sądowych;
- świadectwo pracy z 18.07.1994r. - k. 25 plik II akt ZUS;
- odpis ukończenia kursu na operatora kombajnów zbożowych z 18.05.1987r. - k. 25 akt osobowych L. B.;
- zeznania świadka K. P. - w formie elektronicznej oraz protokół k. 22 akt sądowych;
- zeznania świadka Z. S. - w formie elektronicznej oraz protokół k. 22, 23 akt sądowych;
- dokumenty w aktach osobowych L. B. – w załączeniu.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 24 ust. 1b pkt 20 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 887 z późn. zm., dalej jako: ustawa emerytalna) mężczyznom urodzonym po dniu 30 września 1953 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 67 lat, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184.

W myśl z kolei przepisu art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej - ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

W ust. 2 wskazano, że emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wykaz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zamieszczony został w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Przepis § 4 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi przy tym, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W myśl przepisu § 2 powołanego aktu prawnego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do emerytury są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o którym mowa stwierdza przy tym zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 cytowanego rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

W załączniku do powyższego rozporządzenia, w Wykazie A w dziale VIII, zatytułowanym „W transporcie i łączności”, w podtytule (...), pod pozycją 3 wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są „prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych”.

W sprawie poza sporem pozostawał fakt, że ubezpieczony ukończył 60 lat w dniu 7 lipca 2016 roku oraz, iż na koniec 1998 roku legitymował się przebytymi okresami podlegania ubezpieczeniom społecznym w rozumieniu ustawy emerytalnej wynoszącymi ponad 25 lat. Organ rentowy zakwestionował natomiast możliwość przyjęcia na podstawie przedłożonych dokumentów, iż przez co najmniej 15 lat ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych. Uznał bowiem, że L. B. wykonywał taką pracę tylko przez okres 7 lat i 4 miesięcy, przy czym – co istotne w kontekście zarzutów sformułowanych przez pełnomocnika organu rentowego po raz pierwszy dopiero tuż przed zamknięciem rozprawy – oparł się w tym zakresie na świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych, wystawionym przez Agencję Nieruchomości Rolnych, w którym wskazano, że L. B. wykonywał – będąc zatrudnionym w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych G. Zakładzie Rolnym (...) – pracę kierowcy ciągnika kołowego.

W pierwszej kolejności wyjaśnić należy, że zgodnie z treścią przepisu § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.), okresy pracy w warunkach szczególnych stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy, jednak okresy te w postępowaniu przed sądem mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowym. Mając powyższe na uwadze, sąd przeprowadził w niniejszej sprawie dowód z dokumentów zawartych w aktach emerytalnych ubezpieczonego oraz jego aktach osobowych z okresu zatrudnienia, na który wskazywał L. B., jako ten, którego zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych się domaga; ponadto przesłuchał zawnioskowanych przez ubezpieczonego świadków oraz samego L. B. (1). Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, stąd też sąd uznał je za miarodajne. Wzrost wiarygodności przyznał sąd także zeznaniom świadków oraz wyjaśnieniom ubezpieczonego, które korelowały z pozostałym materiałem dowodowym. Jednocześnie oceniając zeznania świadków sąd brał pod uwagę to, że są oni osobami obcymi dla ubezpieczonego, niemającymi żadnego interesu w tym, by nieprawdziwie zeznawać na korzyść ubezpieczonego, narażając się jednocześnie na odpowiedzialność karną.

W ocenie sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy dał pełne podstawy do przyjęcia, że praca wykonywana przez L. B. (stale i w pełnym wymiarze czasu pracy) w okresie od 1 października 1985 roku do 31 maja 1994 roku oraz od 1 czerwca 1994 roku do 17 lipca 1994 roku, była pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej. W tym czasie ubezpieczony wykonywał bowiem wyłącznie pracę kierowcy ciągnika – traktorzysty, ewentualnie – w sezonie żniw - pracę kierowcy kombajnu. Powyższe wynika zarówno z dowodów z dokumentów (akt osobowych i zawartych tam dokumentów – angaży oraz np. notatki z kontroli, w której wskazano, że w dniu 27 marca 1986 roku L. B. (1) prowadził ciągnik marki URSUS o nr rej. (...), nie posiadał jednak wymaganej karty drogowej, świadectw pracy, zeznań świadków, którzy pracowali w ww. zakładzie pracy wraz z ubezpieczonym), jak i z analizy przebiegu całego zatrudnienia ubezpieczonego. L. B. (1) jeszcze przed ukończeniem 18 roku życia uzyskał

prawo jazdy kategorii T, a pracę traktorzysty wykonywał także w poprzednim zakładzie pracy tj. w (...) G., który to okres zatrudnienia ubezpieczonego został uwzględniony przez organ rentowy do jego stażu pracy w warunkach szczególnych. Co za tym idzie, koniecznym okazało się ustalenie, że łączny staż pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych wynosi więcej niż wymagany prawem minimalny okres 15 lat, co z kolei przesądzało o konieczności zmiany zaskarżonej decyzji.

W myśl przepisu art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej - świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

Ubezpieczony wniosek o emeryturę złożył w ZUS w dniu 13 października 2016 r., a wiek emerytalny 60 lat osiągnął w dniu 7 lipca 2016 r. W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał L. B. (1) prawo do emerytury od 1 października 2017 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożył wniosek o emeryturę.

Na zakończenie, mając na względzie zaskakujące oświadczenie pełnomocnik organu rentowego wyrażone przed zamknięciem rozprawy, sprzeczne ze stanowiskiem organu wynikającym z zaskarżonej decyzji, trzeba podkreślić, iż sąd orzekający w niniejszej sprawie nie widzi jakichkolwiek podstaw, by – powołując się tylko na dwa wybrane spośród tysięcy orzeczenia Sądu Najwyższego – wyprowadzić wniosek, że praca kierowcy ciągnika wykonywana w taki sposób, w jaki wykonywał ją ubezpieczony, nie może zostać uznana za pracę w warunkach szczególnych. Po pierwsze, brak jest podstaw, by przypisywać decydujące znaczenie wyłącznie branżowo – stanowiskowemu wyodrębnieniu poszczególnych prac w warunkach szczególnych i wyprowadzać tak daleko idące wnioski, jak zrobiła to pełnomocnik organu rentowego, z faktu, iż praca kierowców ciągników i kombajnów została ujęta w dziale (...), nie zaś w dziale (...). Zarówno bowiem w wyrokach, na które powołała się pełnomocnik, jak w innym wyroku (z dnia 5 maja 2016 roku, sygn. III UK 121/15), jak wynika z treści uzasadnień tych wyroków, czytanych całościowo, nie zaś tylko przez pryzmat ich tezy, SN uznał, że branżowo – stanowiskowy charakter wyodrębnienia prac w szczególnych warunkach nie ma i nie może mieć bezwzględnie charakteru. I tak np. w sytuacji, gdy stopień szkodliwości czy uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której praca ta jest wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia została ona przyporządkowana do innego działu gospodarki. Sąd Najwyższy wskazał na analogiczne poglądy prezentowane w najnowszym orzecznictwie, z których wynika, że może się zdarzyć, iż zakład pracy wykonywał także zadania całkowicie odpowiadające innemu działowi gospodarki, a co za tym idzie, szkodliwość danego rodzaju pracy odpowiada szkodliwości pracy przyporządkowanej do innej branży. Decydujące znaczenie ma jego zdaniem w tym przypadku to, czy pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy był narażony na działanie tych samych szkodliwych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu gospodarki, w ramach którego takie same prace zaliczane są do prac w szczególnych warunkach (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 lutego 2014 r., I UK 314/13, LEX nr 1439383; z dnia 25 marca 2014 r., I UK 337/13, LEX nr 1458817; z dnia 6 lutego 2014 r., I UK 314/13, O SNP 2015 nr 5, poz. 66).

Co więcej, uznając takie – przedstawione na wstępie – uproszczone rozumowanie za trafne, należałoby dojść do wniosku, że rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku jest wewnętrznie sprzeczne, skoro wśród prac wykonywanych „w transporcie” wymienia pracę kierowców kombajnów. Oczywiście wydaje się bowiem, że kombajny co do zasady nie uczestniczą w ruchu drogowym. Tymczasem, zgodnie z definicją pojęcia transport zamieszczoną w internetowym słowniku języka polskiego PWN ([http://sjp.pwn.pl/sjp/transport; \(...\)](http://sjp.pwn.pl/sjp/transport; (...)).html dostęp na dzień 1 marca 2017 r.), należy je rozumieć jako: przewóz ludzi i ładunków różnymi środkami lokomocji, a więc niewątpliwie czynność wiążącą się z przejazdem i uczestnictwem w ruchu drogowym na drogach publicznych. Idąc dalej tym tokiem rozumowania i posiłkując się internetowym słownikiem języka polskiego PWN (<http://sjp.pwn.pl/szukaj/kombajn.html> dostęp na dzień 1 marca 2017r.), trzeba zauważyć, że pod pojęciem kombajnu wyróżnia on: a) wieloczynnościową maszynę rolniczą do zbioru roślin uprawnych; b) maszynę przystosowaną do pracy podziemnej w górnictwie (kombajn górniczy) i c) maszynę ścinającą lub obalającą drzewa, okrzyszującą i przerzynającą drewno,

formującą pakiety dłużyc i dostarczającą je do dróg wywozu (kombajn zrębowy). Już tylko z tych definicji wynika więc jasno, że kombajny nie są pojazdami przeznaczonymi do transportu (osób lub rzeczy/ładunków), lecz służą do wykonywania prac całkiem innego rodzaju. Pozwala to z całą pewnością zanegować prawidłowość wykładni zaprezentowanej na rozprawie przez pełnomocnik organu rentowego, także w zakresie wykonywania prac przez kierowników ciągników kołowych (traktorzystów). Nie taka bowiem jak sugerowana była intencja ustawodawcy. Na marginesie należy zauważyć, że osoby, które obecnie ubiegają się o wcześniejszą emeryturę na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej w zw. z art. 32 tej ustawy, są jednymi z ostatnich, którzy mają jakiegokolwiek szanse spełnić wymagane do przyznania prawa do tych świadczeń warunki, w tym szczególności warunek podlegania ubezpieczeniom społecznym przez okres co najmniej 25 lat, liczonych najpóźniej do końca 1998 roku. Muszą to być bowiem osoby, które podlegały tym ubezpieczeniom nieprzerwanie od 1 stycznia 1974 roku (a więc musiały się urodzić najpóźniej w roku 1959, o ile zaczęły pracę natychmiast po ukończeniu 15 lat), albo zaczęły pracować jeszcze wcześniej. Z oczywistych względów osób tych będzie coraz mniej. W tym kontekście trzeba zauważyć, iż przez wszystkie poprzednie lata, w czasie których na wcześniejszą emeryturę na tej podstawie przechodziły tysiące (o ile nie setki tysięcy) osób, organ rentowy nigdy wcześniej nie kwestionował uprawnień traktorzystów i nie różnicował ich w zależności od tego, czy pracowali „w transporcie”, czy też nie. Organ rentowy nie kwestionował tego zresztą także i w niniejszym postępowaniu, gdyż sam zaliczył ubezpieczonemu wcześniejszy okres pracy w PGR-ze do okresu pracy w warunkach szczególnych. Zarzuty podniesione przez pełnomocnik na rozprawie, niezależnie od ich niezasadności, którą wykazano wyżej, choćby i z tego względu nie mogły więc zostać uznane za trafne, gdyż prowadziłyby do niedopuszczalnego różnicowania uprawnień emerytalnych zależnie od daty urodzenia uprawnionych.